

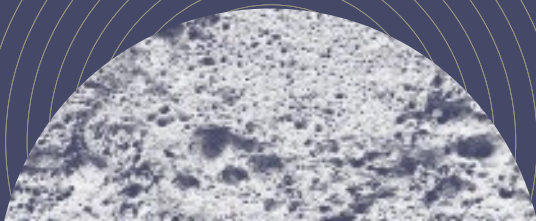
27/06

Mara Aranda
Elia Casanova
Iman Kandoussi

Capella de Ministrers
Carles Magraner, *director*

22.30 h
Centre Cultural la Nau
c/ Universitat, 2

S E R E A E S
2 0 1 7

La ruta de la seda

I - Serinda o la terra dels seres

Del país de la seda a l'Extrem Orient cap a Constantino-
ble, capital de l'imperi bizantí

Yizhou - Cui Lingqin

La ruta de la seda als temples budistes (Xina).
Manuscrits Dunhuang dinastia Tang (segle x)

Kārwānsarā

El camí reial (Pèrsia)

In sericis procedere

Istanbul, Topkapı Sarayı Müzesi, Deissmann 42
(c.1360) *Antifonari d'Istanbul*

II - L'arribada d'al-Àndalus

La conquesta musulmana de l'antiga ruta de la seda

Llunes noves ixen entre cels de seda

Poema d'Al-Hallaḡ (al-Bayda 857-Bagdag 922)

الكيسر لما قام يف ل اوم

Ya Wahid Alghid

Moaxakha (Egipte) *دي غلا دي حو اي* *Aquestes*

moaxakhes meues són de seda i d'un sol color

Tawq al-hamāma

Meçaddar Zidane - El collar de la coloma d'Ibn
Hazm (Xàtiva, 1023)

Rachika Alkad

Cançó garantí algeriana. Cordes de seda i de
budell de lleó - Zaryab (Ziryab, segle ix)

III - Marco Polo

Les grans ciutats de la seda a l'Orient en el segle XIII

Dansa i cançó persa

Zur - Compulsió / Ey mahe man - Lluna meua

La Toscana

Saltarello *Manuscrit italià del segle XIV -*
MS. Add. 29987

Cathay

El viatge de Marco Polo

IV - De Bizanci a Itàlia

L'art de la seda viatja de Bizanci a les ciutats italianes del nord: Venècia, Florència i Gènova

Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός

Cantiga de Bizanci. CSM 265, segle XIII

Perla mya cara

Lauda italiana (Còdex Cordiforme, c. 1475)

Tarz-I Cihân Saz Semâisi

Dansa tradicional otomana

Vernans Rosa

Monestir de S. Colombano di Bobbio

Manuscrit de Torí, Biblioteca Nazionale, F.I.

V - Seders jueus i conversos

Hereus de la tradició musulmana per tota la mediterrània cristiana

La galana i el mar

Romanç sefardita (tradicional de Salònica)

Açoch

Dansa de les tres cultures

VI - Les cantigues

Trobadors i *trouvères*. Occitània, Castella, Galícia i Portugal

A la vora de la mar

Tradicional (València/Catalunya)

Brocat i dansa

Cantiga de Santa Maria (CSM 41/119, segle XIII)

Un fil de soie

Bele Yolanz (Chanson de toile. *Trobairitz* anònima segle XIII)

Cantiga de la seda Cantiga de Santa Maria (CSM18, segle XIII)

Aquesta és de com Santa Maria va manar fer dues toques als cucs que crien la seda, perquè la propietària que els guardava li'n va prometre una i no li l'havia donada

VII - La Corona d'Aragó

La seda en el segle xv a la Corona d'Aragó: la companyia de sedes de Barcelona, l'Art de Velluters i la Llotja de València

Mandilatos. Dansa tradicional de Tràcia
Tirant lo Blanc - Les grans festes de l'emperador

Al jorn del judici. El cant de la Sibila
E vist-se ab amit y camís ab paraments, stola y manyiple, y la dalmàtica de brocat ras blanca] ab lo collaret y lo libre ab una tovallola de brocat blanch (Consueta de la Catedral de València de 1527)

Mara Aranda, Elia Casanova, Iman Kandoussi

Capella de Ministrers

Carles Magraner, viella, rabec i violes.

Jota Martínez, viola de roda, *organistrum*, llaüt otomà, baglama, sanxian, riq, xofar, setar i bulgarí.

Robert Cases, arpa, llaüt medieval i viola de ploma.

Eduard Navarro, *guan zi*, *düdük*, xeremies, *chalumeau* i cornamusa.

Kaveh Sarvarian, *nay* persa i tombak (Pèrsia).

Aziz Samsaoui, ud, qanun i *zaz çura* (Marroc).

Pau Ballester, percussions.

Carles Magraner, director.

LA MÚSICA EN LA RUTA DE LA SEDA

La ruta de la seda és un dels assoliments més significatius de la història de les civilitzacions. Per la gran ruta de la seda no solament circulaven les caravanes comercials, també les cultures dels pobles, els valors espirituals, les idees religioses. La seda ha sigut una de les vies entorn de la qual ha girat la relació entre els pobles d'Orient i Occident, i a través de la seda hi ha hagut una comunicació tecnològica, econòmica, artística i cultural entre àrees geogràfiques molt allunyades, que s'ha convertit en un camí de transmissió de sabers, d'intercanvi de cultures i de costums. Ens ha construït també a nosaltres, fent-nos més conscients del nostre passat pluricultural, del fet que també l'islam va formar part amb aportacions fonamentals, entre les quals cal destacar la introducció de la indústria de la seda al continent europeu.

Recrear aquest viatge musical per la ruta de la seda és una tasca apassionant que només es pot realitzar des de la humilitat que promou tanta grandesa i diversitat musical. Més de 7.000 quilòmetres de cultures, músiques i tradicions, des de la capital xinesa de Xi'an, a l'extrem oriental, fins al Mediterrani i València, ciutat de la Llotja de la Seda. El viatge de la diversitat cultural, que es converteix en història de la tradició musical de la humanitat, comença al país de la seda, Serinda, fins a l'Extrem Orient, Constantinoble, capital de l'imperi bizantí. Des de la ciutat xinesa a la vora del desert de Takla Makan, ens endinsem pel Karakoram en la cultura índia per a després obrir les portes a l'imperi persa, a l'Orient Mitjà, entre la frontera de l'Índia i Constantinoble fins a Itàlia, prenent el camí de tornada d'Occident a Orient amb el viatge de Marco Polo per les grans ciutats de la seda en el segle XIII. Després, el nord d'Àfrica. L'última parada d'aquest recorregut la trobem a la part més occidental de la ruta de la seda, la ciutat de València i la seua Art de Velluters que, arrossegant la tradició oriental cap al Mediterrani, arreplega les influències de la diversitat de la música del *Mare Nostrum*.

La complexitat de les influències mútues entre aquestes civilitzacions es converteix en la seua pròpia riquesa, un valor que ens proporciona en la nostra època un marc singular per a promoure el diàleg entre Orient i Occident i l'acceptació de les identitats plurals, idea fonamental per a facilitar la comunicació i l'intercanvi d'experiències entre els pobles. És aquest un viatge musical a través dels territoris de la ruta de la seda, més enllà de les fronteres. Una experiència única per a compartir aquesta herència comuna, rescatant el passat per a ser portat al present, des de la música com a llenguatge universal.

Carles Magraner

LA RUTA DE LA SEDA AL MEDITERRANI, DIÀLEG DE CULTURES ENTRE ORIENT I OCCIDENT.

La "ruta de la seda" és un concepte creat pel geògraf alemany Ferdinand Freiherr von Richthofen (1833-1905) en el seu llibre *Xina*, publicat a Berlín l'any 1877, per tal de definir tota una xarxa de camins que des del segle II aC travessaven Euràsia amb el comerç de sedes i altres productes des de l'Orient cap a l'Occident. Les primeres dades històriques de producció de seda a l'extrem oriental ens traslladen a l'any 2750 aC, però no és fins al segle I aC que aquestes luxoses manufactures no arriben al Mediterrani, dominat aleshores per l'Imperi romà. El seu origen era un país anomenat Serinda o la terra dels Seres, com escriurien autors posteriors del segle VI dC –Isidor de Sevilla, Procopi de Cesarea o Teòfan, per exemple. Tot i això, una de les descripcions més antigues d'aquestes rutes la donà Ptolemeu ja al segle II, encara que fins al segle V no es documentarà la producció sedera a terres mediterrànies, que té com a centre principal la cort sumptuària de Constantinoble, capital de l'Imperi bizantí.

Després de la conquesta de Pèrsia per l'islam a mitjan segle VII aquestes rutes mil·lenàries estigueren sota control dels musulmans, el quals difongueren l'art de la seda cap al Mediterrani occidental, sobretot a Sicília i a la península Ibèrica. De fet, al-Àndalus fou la primera regió europea on es troba la cria dels cucs de seda i la fabricació de teixits per iniciativa del sobirans omeies. Curiosament, després de les conquestes cristianes enfront de l'islam peninsular, els monarques occidentals protegiren els seders mudèjars i jueus perquè continuaren treballant als seus regnes, amb producció de teixits fins i tot per a la litúrgia catòlica, com ho palesen els draps funeraris de les tombes dels reis de Castella i Lleó al monestir de Las Huelgas, a Burgos, o alguns sepulcres de bisbes a Catalunya. Des d'aleshores les monarquies, l'Església, la noblesa feudal i la burgesia de les ciutats i viles del Mediterrani occidental feren ús dels teixits de seda com a símbol de prestigi i distinció social durant tota l'edat mitjana, com ja havien fet els sobirans omeies a imitació de la cort de Bizanci, seguidora al mateix temps dels luxes i ornaments seders de les més llunyanes corts del món oriental.

No coneixem cap crònica que pugui descriure les rutes de la seda abans del segle XIII, època de les grans ambaixades dels papes i dels reis cristians a l'Imperi mongol. D'aquesta època destaquen, entre altres, les narracions de Marco Polo (1254-1324), que viatjà a la Xina entre el 1271 i el 1295. A aquest respecte, els mercaders de les grans ciutats del nord d'Itàlia (venecians i genovesos, sobretot) comerciaren directament amb Constantinoble per importar l'art de la seda a les seues repúbliques, i van començar a produir draps luxosos de vestir amb una tipologia totalment nova, és a dir, velluts, setins, domassos, brocats, etc. Els països de la Corona d'Aragó, encapçalats per la

ciutat de València, reberen centenars d'artesans italians que transferiren la producció de velluts i altres draps a les seues sederies urbanes de tradició musulmana i jueva. L'art dels velluters de València gaudí l'any 1479 d'un privilegi fundacional del mateix rei Ferran II d'Aragó, més tard conegut com a Ferran el Catòlic, per tal de monopolitzar la producció de velluts de seda a la capital, amb la consideració de veritable "art" per a l'ofici més enllà del seu caràcter artesanal i mecànic.

Mentrestant, l'arribada al poder de la dinastia Ming a la Xina va fer que les antigues rutes terrestres començaren a ser poc freqüentades a causa de l'enemistat dels nous sobirans Ming amb el món cristià occidental. Així, es donà pas a la preferència de les vies marítimes per a l'exportació de sedes, davant la inseguretat dels camins per terra. A mitjan segle XVI, els galions de Manila portaven la seda xinesa creuant l'oceà Pacífic cap a Amèrica regularment, i carregaven l'argent americà per als viatges de tornada. El Pacífic esdevingué, doncs, un oceà de seda i argent en l'època moderna que projectava la mil·lenària ruta de la seda cap als ports de l'Amèrica colonial per vestir les corts virregnals i les elits socials del nou continent.

En conseqüència, de fa molts segles, el Mediterrani ha recollit i reinterpretat la mil·lenària tradició sedera d'Orient. Ja l'any 1987 la UNESCO inicià un projecte integral per a l'anàlisi de les rutes de la seda com a rutes del diàleg, amb l'objectiu de promoure l'estudi de la seda com a via transmissora de coneixements, formes de vida, de pensament i d'art en totes les seues manifestacions entre l'Orient i l'Occident en l'àmbit mundial, en una mena de revisió de la història planetària mitjançant la transversalitat de la seda. També el Consell d'Europa s'afegí a la iniciativa i defensà la idea de les rutes de la seda com a itineraris culturals per excel·lència, per recuperar un patrimoni migrant europeu no solament artesanal o comercial sinó també etnogràfic, literari i, per descomptat, musical, com ara ací es vol refermar amb les expressions musicals existents al llarg de les rutes de la seda des de l'Extrem Orient fins al Mediterrani.

Des de 2016, la proclamació de València com a capital internacional de la seda per part de la UNESCO –amb la llotja de mercaders, patrimoni de la humanitat, i el nou museu del Col·legi de l'Art Major de la Seda– és l'ocasió per ampliar més la tasca de recerca i divulgació començada fa vint anys. La sensibilitat i la força d'aquesta bella recerca de musicologia, desenvolupada per Carles Magraner, constitueix sens dubte una aportació cabdal per al redescobriment de la profunditat que tingué el diàleg de cultures viscut al cor de la ruta de la seda, del qual encara no coneixem tota la història, la música o les altres branques de la realitat humana.

Germán Navarro Espinach

CAPELLA DE MINISTRERS

Carles Magraner, director

Des de la seua creació l'any 1987, el grup Capella de Ministrers, sota la direcció de Carles Magraner, ha desenvolupat una important tasca investigadora i musicològica en favor del patrimoni musical espanyol, des del l'edat mitjana fins al segle XIX. El resultat, transformat en testimoni musical, conjuga a la perfecció tres factors clau: el rigor històric, la sensibilitat musical i, molt especialment, un incontenible desig de comunicar-nos i fer-nos partícips d'aquestes experiències.

L'activitat concertística de la formació ha estat molt intensa des de l'inici de la seua activitat, que ha recorregut les millors sales de música d'Espanya: Auditorio Nacional de Música, Palau de la Música de València, Palau de la Música Catalana, Auditori de Lleó, Teatro de la Maestranza, L'Escorial, Centro Conde Duque, Auditori de Castelló, Teatro Cervantes... Així mateix, ha participat en nombrosos festivals, dels quals cal destacar el Festival de Música Antiga de Barcelona, Madrid Cultural 1992 (amb la recuperació de l'òpera *Els elements*, d'Antonio Lliteres), Festival de Teatro Clásico de Almagro, Festival de Música Antiga i Barroca de Peníscola, Festival de Peralada, Quinzena Musical Donostiarra, Los Veranos de la Villa (Madrid), Festival Grec (Barcelona), Festival Internacional de Música y Danza de Granada, Festival de Música Religiosa de Conca, Serenates a la Universitat (València), Festival Are More (Vigo), Festival Medieval d'Elx, entre altres.

La seua projecció és també internacional. Ha fet gires de concerts i participat en festivals de França, Bèlgica, Romania, Portugal, Holanda, Egipte, Itàlia, Alemanya, el Marroc, Anglaterra, Polònia, Tunísia, Xile, Portugal, Grècia, l'Argentina, el Brasil, els EUA, Mèxic, Finlàndia, Àustria, Cuba, Croàcia, la Xina, Algèria, Suècia, Noruega, Suïssa, Eslovènia, la República Txeca, Lituània, etc.

Al maig de 2008 va actuar en la inauguració de la Casa de la Lengua Española a Rodes, presidida per la reina Sofia, en viatge oficial. El mateix any, el grup va participar en l'acte oficial d'homenatge al rei Jaume I, que va tenir lloc al monestir de Poblet, amb motiu del vuit-cèntè aniversari del seu naixement.

Aquesta trajectòria d'estudi i recuperació de la música antiga ha quedat recollida en els discos que ha gravat per a EGT, Blau, Auvidis i CDM, segell discogràfic exclusiu de Capella de Ministrers, amb les quals ha obtingut molt bones crítiques de la premsa especialitzada, a més de premis i

distincions, des quals destaquen el de millor producció discogràfica atorgat pel Ministeri de Cultura, el premi Important de l'Editorial Premsa Valenciana i, recentment, el Premi Cívic 2008 d'Almussafes-Ribera Baixa.

La seua activitat ha anat més enllà del món estrictament musical, amb incursions en les arts escèniques en col·laboració amb reconeguts directors com Àlex Rigola, Juli Leal, Vicent el Genovés, Jaume Martorell i Bigas Luna, amb coreògrafs com Santiago Sempere, amb el Cor de la Generalitat Valenciana i amb músics d'altres disciplines com Joan Enric Lluna o Miguel Marín. Ha recuperat la versió escenificada de la sarsuela inèdita *La madrilenya*, de Vicent Martín i Soler, el primer oratori sacre espanyol, i una aproximació històrica a la interpretació del drama en dues parts per a la festa de l'assumpció de la Mare de Déu d'Elx. La seua música del *Cant de la Sibil·la* forma part de la banda sonora de la pel·lícula *Son de mar*, de Bigas Luna. Aquest treball va suposar l'inici d'una relació professional amb el director català, que l'any 2003 va requerir la participació de Capella en l'adaptació de les *Comèdies bàrbares*, de Valle-Inclán, en la clausura de la segona Biennial de València.

Les ajudes institucionals de la Diputació de València, CulturArts de la Generalitat Valenciana i de l'INAEM, del Ministeri de Cultura, permeten que avui siga una realitat la difusió discogràfica i concertística en l'àmbit nacional i internacional. D'altra banda, la Universitat de València col·labora en les activitats de recerca, recuperació i difusió del patrimoni musical que fa la Capella de Ministrers.

CENTRE CULTURAL LA NAU

c/ Universitat, 2. 46003 - València
Entrada PVP. 3€. 22.30 h.

Dissabte 24/06 i Diumenge 25/06

Ballets *Les biches* (F. Poulenc) i *Parade* (E. Satie)

Alumnes del Conservatori
Superior de Dansa de València
Cor Ad Libitum de
l'EC Quart de Poblet
Orquestra Filharmònica
de la Universitat de València
Escenografia, vestuari
i audiovisuals: alumnes de l'EASD
Imatge personal: alumnes
de l'IES El Cabanyal
Maribel Bayona, direcció artística
Hilari Garcia Gázquez,
direcció musical

Dilluns 26/06

Cor de la Generalitat Valenciana

M Francisco Hervás, piano
Jordi Blanch, director
Música d'homes amb veu de dona

Dimarts 27/06

Capella de Ministrers

Carles Magraner, director
La ruta de la seda

Dimecres 28/06

Paloma Chiner, soprano
Marina Rodríguez Cusí,
mezzosoprano
Albert Montserrat, tenor
Lluís Sintès, baríton
Paula Tamarit, piano
Orfeo Universitari de València
Francesc Valldecabres, director
Stabat Mater (1876)
d'A. Dvorák *Lacrimae* de F. Coll

Dijous 29/06

Orquestra de València

Àngel Figols, narrador
Albert González Cardós, director
A benefici de l'AECC València

Divendres 30/06

Amancio Prada

*Sonetos del amor oscuro,
canciones y gacelas
de Federico Garcia Lorca*

Dissabte 01/07

Capella i Escolania del Misteri d'Elx

José Antonio Román Marcos,
mestre de Capella
Descobrint el misteri d'Elx

Entrada lliure. 21.00 h

Dijous 06/07

Associació de músics i balladors del Corpus de València

Dances del Corpus

PLAÇA DEL PATRIARCA

Entrada lliure. 21.30 h.

Divendres 07/07

Colla de dolçainers i tabalaters La Socarrà

Colla de dolçaines i percussió de la Universitat de València

Pere Molina i González, director

Dissabte 08/07

Societat Musical Santa Maria Magdalena de Novelda

Juan José Cuenca Antón, director

Diumenge 09/07

Jonatan Penalba De soca-rel

Venda anticipada d'entrades a partir del 12 de juny de 2017,
en www.latenda.es/entrades o al Centre Cultural La Nau.